

7. Kies je eigen Limburger in de wereld

LIMBURGER IN DE WERELD

Gerard Smeets: icoon van de Hasseltse jenever

De Limburgers gebruikten de opbrengst van hun akkers niet alleen om taart en brood te bakken. Ze maakten er ook geestrijke dranken zoals jenever mee. Hasselt groeide zelfs uit tot dé jeneverstad van Vlaanderen, een titel die de provinciehoofdstad vooral aan Gerard Smeets te danken heeft.

Gerard Smeets, geboren in 1894, opende in 1921 samen met zijn broer Joseph een drankwinkel in de Hasseltse Kapelstraat. Maar hij leverde ook aan huis. Met zijn fiets doorkruiste hij heel de provincie om bestellingen op te nemen. Gerard bouwde zo een steeds groeiend netwerk uit van cafés en kleinhandelszaken waar zijn dranken verkocht werden. De winkel van de broers Smeets evolueerde van een kleinhandel naar een groothandel. Eind jaren 1920 had de firma Gebroeders Smeets zeven mensen in dienst.

Na verloop van tijd brachten de broers ook eigen producten op de markt. In 1927 startten ze met een eigen likeurstokerij. Een paar jaar later introduceerden ze de groene fles waar de jenever van Smeets vandaag nog altijd om bekendstaat. Het duurde tot na de Tweede Wereldoorlog vooraleer het bedrijf zelf graanjenever begon te stoken.

Gerard Smeets overleed in 1966, maar de stokerij bleef tot 2011 in handen van de familie Smeets. De opvolgers van Gerard lanceerden heel wat nieuwe producten, zoals fruitjeneveren die ook in het buitenland succes hadden. Vandaag worden de 'Smeetskes' over heel de wereld verkocht.

Werkneemsters van de gebroeders Smeets proeven van de lekkere stooksels. Jenevermuseum, Hasselt - Fonds publicatie Smeets 2011

Links en onder: het Stookkott in Stevoort zet de traditie van alcohol stoken voort, maar met een moderne twist. Saskia Vanderstichele

LIMBURGER IN DE WERELD

Hendrik van Veldeke: singer-songwriter voor graven en keizers

Het leven van Hendrik van Veldeke is met veel mysterie omgeven. Hij werd geboren in Veldeke, een klein gehucht bij Hasselt, vermoedelijk rond 1150. Over zijn levensloop is weinig bekend en het is niet duidelijk wanneer hij overleden is. Wel staat vast dat hij de eerste bekende schrijver is die in het 'Nederlands' schreef. En toch, ook de Duitsers beschouwen hem als voorloper van de Duitse literatuur. Van Veldeke schreef een groot deel van zijn werken eigenlijk gewoon in het Limburgs, dat als dialect op de grens van die twee taalgebieden lag.

Met de 'Eneasroman' maakte van Veldeke de eerste hoofse roman in een Germaanse taal. Die hoofse literatuur bestond uit romantische ridderverhalen, vaak met magische en sprookjesachtige elementen.

Meestal staat de liefde voor een onbereikbare vrouw centraal. Verder schreef Van Veldeke heel wat minneliederen met gelijkaardige thema's.

Van Veldeke was een kosmopolitische Europeaan. Als minstrel leefde hij aan adellijke hoven, eerst aan dat van de graaf van Loon, later aan andere hoven in het Duitse Rijk. Misschien behoorde hij zelfs een tijdje tot de entourage van de Duitse Keizer Frederik Barbarossa. Hij schreef dus voor een bijzonder publiek: de rijke en relatief goed opgeleide elite van Europa. Die hoge edelen smulden van zijn liederen over moedige ridders, prachtige jonkvrouwen en gebroken harten. Maar ook vandaag zijn ze nog herkenbaar.

Geniet even mee:

Kunstenaars Halemans en Helde ontwierpen het standbeeld van Hendrik van Veldeke in Hasselt, drukker en teutenzoon Eugeen Leën stond model voor van Veldeke. Saskia Vanderstichele

Goed Nieuws!
 De vogels zingen luid
 De bloemen bloeien.
 In deze tijd van het jaar
 Moet je blij zijn.
 Maar ik ben het niet
 Mijn domme hart heeft me verraden
 Waardoor ik somber
 Mijn treurig lot moet verdragen

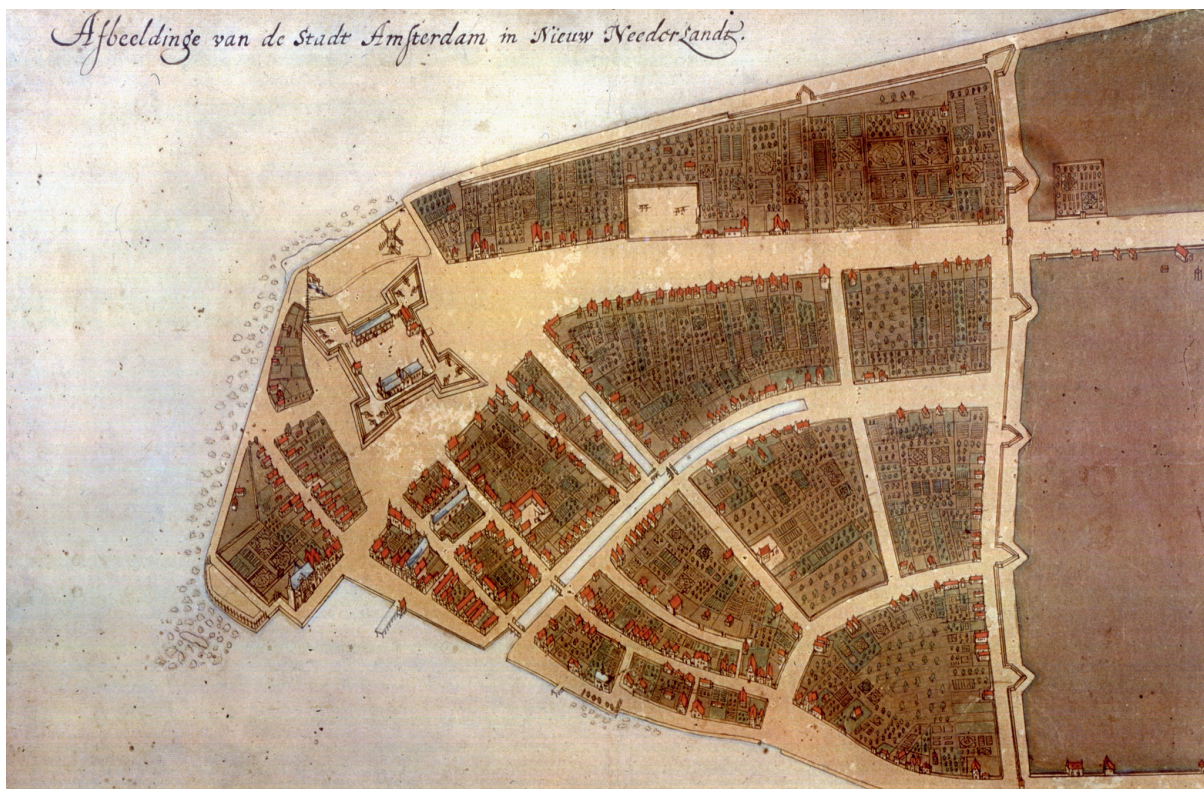

Illustratie uit de Eneasroman, een romantisch verhaal over de schoonheid van het hoofse leven. Staatsbibliothek zu Berlin - Preußischer Kulturbesitz

Hendrik van Veldeke, minstrel aan de Duitse hoven.

Große Heidelberger Liederhandschrift (Codex Manesse), Universitätsbibliothek Heidelberg

Nieuw-Amsterdam op de Castellokaart anno 1660.

New York Public Library, Jacques Cortelyou

LIMBURGER IN DE WERELD

Francis Rombouts: de twaalfde burgemeester van New York

In The Bronx, het noordelijke stadsdeel van New York, ligt de Rombouts Avenue. De straat is genoemd naar Francis Rombouts, die in het jaar 1679 de twaalfde burgemeester van New York was. Rombouts was afkomstig uit ... Hasselt.

New York was een smeltkroes van verschillende talen en culturen. Heel wat inwoners spraken Nederlands, want de stad was in oorsprong een Hollandse nederzetting, die 'Nieuw-Amsterdam' werd genoemd. Pas na de Britse machtsovername in 1674 kreeg ze de naam 'New York'. Vandaag telt de stad 8,5 miljoen inwoners, toen waren er slechts een paar duizend. De stad besloeg maar een klein stukje van het eiland Manhattan en stond volledig in het teken van de handel.

Ook Francis Rombouts kwam naar Nieuw-Amsterdam om er handel te drijven. Hij was in 1631 geboren in Hasselt en op zeventienjarige leeftijd wees geworden. In 1653 emigreerde hij naar het economisch welvarende Amsterdam en ging er werken in dienst van een

handelaar. Die stuurde hem het jaar erop op handelsmissie naar Nieuw-Amsterdam. Rombouts vestigde zich permanent in de Amerikaanse stad en stortte zich op de handel in lakens en dierenpels.

Rombouts werd een welvarende man. Hij bezat een stenen huis met een grote tuin en een boomgaard in de Breedeweg. Vandaag is dat Broadway, het hart van de theaterindustrie. Door zijn rijkdom en status werd Rombouts ook politiek een belangrijk man in New York. In het jaar 1679 werd hij benoemd tot burgemeester van New York. Ook in de jaren na zijn burgemeesterschap bekleedde hij nog belangrijke functies, zoals die van vrederechter. Francis Rombouts overleed in 1691.

Heel wat inwoners van New York spraken Nederlands.

LIMBURGER IN DE WERELD

Eric Gerets: de Leeuw van Rekem

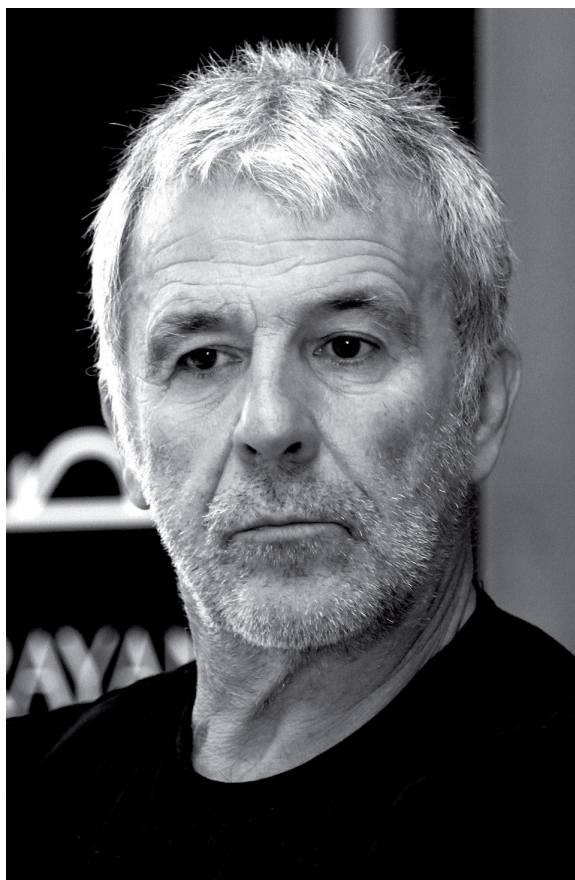

Het is een van de bekendste televisiefragmenten uit de Belgische voetbalgeschiedenis. Commentator Rik De Saedeleer schreeuwt “Daar is ‘em! Daar is ‘em!” na de goal van Georges Grün tegen Nederland. Met dit doelpunt plaatsten de Rode Duivels zich voor het wereldkampioenschap van 1986. De trap was van Grün, de beslissende voorzet kwam van Eric Gerets.

Geen andere Limburger kent als voetballer én als trainer meer successen dan Eric Gerets (°1954). Hij begon met voetballen in zijn geboortedorp Rekem. Op zijn zeventiende ging hij bij Standard Luik spelen. Het Luikse publiek noemde hem, vanwege zijn volle baard en lange zwarte haren, ‘de Leeuw’.

Met Gerets als kapitein werd Standard in 1982 landskampioen, een kunstje dat de Luikenaars het seizoen erna nog eens overdeden. In 1983 kreeg Gerets de Gouden Schoen, de trofee voor beste Belgische voetballer.

In 1984 werd hij voor een jaar geschorst na beschuldiging van omkoping. Daarna begon zijn buitenlandse voetbalcarrière. Gerets speelde vanaf 1985 bij de Nederlandse club PSV Eindhoven, waarmee hij driemaal op rij de ‘dubbel’ (Landstitel en Beker) won. Gerets werd de eerste Belgische ploegkapitein die de beker van de *Europacup I* (de huidige *Champions League*) in de lucht mocht steken.

Eric Gerets schopte het ver in het voetbal. Vinod Divakaran

In 1986 bereikte Gerets met de Rode Duivels een vierde plaats op het WK in Mexico, een prestatie die sindsdien niet meer geëvenaard is. Nadat hij in 1991 met voetballen was gestopt, begon Gerets aan een lange trainerscarrière, eerst in België bij onder andere SK Lierse en Club Brugge en daarna in het buitenland. Zo behaalde hij met PSV twee jaar na elkaar de landstitel en was hij nadien succesvol bij onder meer Galatasaray en Olympique Marseille.

Belgische troepen op expeditie in Mexico.

Bibliotheek Hasselt Limburg

LIMBURGER IN DE WERELD

Herman Coenegrachts: priester voor Belgische avonturiers in Mexico

In de woelige jaren na de Belgische onafhankelijkheid werd ene Herman Coenegrachts tot priester gewijd. Het leek erop dat hij zijn roeping in een parochie in Sint-Truiden zou vervullen. Maar dan kreeg hij een opdracht om als legeraalmoezenier Belgische strijders te ondersteunen ... in Mexico!

Belgische vrijwilligers vochten daar mee in de Franse Interventieoorlog (1861-1867). Na een dispuut over onbetaalde schulden, probeerden de Fransen blijvende invloed te verwerven in Mexico. Ze wilden iemand aan de macht brengen die Frankrijk economisch goed gezind was. Hun keuze viel op de Oostenrijkse aarts-hertog Maximiliaan. Hij werd in april 1864 gekroond tot keizer van Mexico. Zijn vrouw Charlotte was niemand minder dan de dochter van de Belgische koning Leopold I.

De Mexicaanse republieken verzetten zich gewapenderhand tegen de Franse inmenging. Om zijn dochter Charlotte te beschermen, stuurde koning Leopold I eind 1864 een vrijwilligerslegioen naar Mexico. Priester Herman Coenegrachts was een van de 1500 Belgen die aan dat avontuur deelnamen. Hij beschouwde het als zijn roeping om de soldaten op het rechte pad te houden.

Herman Coenegrachts, met de insignes van aalmoezenier van het Belgische expeditiekorps voor Mexico.

Bibliotheek Hasselt Limburg

De Belgische militairen behaalden enkele overwinningen tegen de Mexicaanse rebellen, maar tijdens de verdediging van het stadje Tacambaro in april 1865, leden ze zware verliezen. 53 Belgische soldaten stierven of raakten gewond. Toen de troepen werden geteisterd door tyfus en dysenterie, verzorgde Coenegrachts met veel inzet de soldaten. Al snel werd ook hij door tyfus getroffen. Hij stierf op 6 november 1865 en kreeg een plechtige militaire begrafenis in de kathedraal van Morelia, waar hij ook werd begraven.

De Franse bemoeienis in Mexico werd een mislukking. De Mexicaanse republieken vochten terug en de Fransen en Belgen verlieten Mexico in 1867. Kort daarop werd Maximiliaan geëxecuteerd.

Ronnie Leten: ambassadeur voor ondernemend Limburg

Topondernemer Ronnie Leten groeide op in Beverlo, gelegen tussen het legerkamp en de mijn van Beringen. Zijn vader was mijnwerker. Hij koos echter niet voor een carrière in het zwarte goud. Leten studeerde economie en begon in 1985 te werken bij Atlas Copco, een Zweeds bedrijf dat industriële machines zoals stroomgeneratoren en hydraulische boren bouwt.

Leten vond snel zijn draai bij Atlas Copco. Hij kreeg regelmatig een betere functie en klom zo hoger op de bedrijfsladder. In 2009 werd hij leider of ceo van de hele onderneming. Die telt vandaag maar liefst 45 000 werknemers in 182 landen. Ook in Hoeselt heeft het bedrijf een vestiging. Leten deed het goed: hij stond zelfs verschillende keren op de lijst van de beste honderd bedrijfsleiders ter wereld!

Hoewel hij vanaf dan op de hoofdzetel van Atlas Copco in Stockholm werkte, vergat Leten zijn wortels niet. In 2015 benoemde de provincie hem tot Limburgambassadeur, een titel die ze geeft aan personen die Limburg internationaal uitstraling geven. Leten zet zich vandaag hard in om de Limburgse economie te versterken. Als topondernemer kent hij veel bedrijfsleiders en weet hij waarvan ze wakker liggen. Zijn ze op zoek naar nieuwe investeringen, of naar een locatie voor een nieuwe onderneming? Dan maakt hij hen warm voor Limburg!

In 2017 gaf Leten de fakkel als hoofd van Atlas Copco door en werd hij voorzitter van telecomproducent Ericsson. Hij blijft wel voorzitter van Electrolux en Epiroc, de afdeling mijnmachines van Atlas Copco die zich binnenkort afsplitst. Toch nog altijd verbonden met de mijn, "back to the roots".

Beverlo bracht niet enkel soldaten voort, maar ook topondernemers zoals Ronnie Leten. Saskia Vanderstichele

LIMBURGER IN DE WERELD

Van Hasselt naar de Zuidpool: Adrien de Gerlache (1866 – 1934)

Aan het einde van de negentiende eeuw was zowat de hele wereld in kaart gebracht, alleen het Zuidpoolgebied was nog een grote blinde vlek. Er was nog niemand doorgedrongen tot in het hart van het onherbergzame, ijskoude continent en net dat maakte Antarctica erg hot. Wetenschappers en avonturiers stonden te popelen om het gebied te ontdekken.

Een van hen was de in Hasselt geboren Adrien de Gerlache. Hij was als marinier vertrouwd geraakt met het leven op zee en vatte het plan op om een expeditie te ondernemen naar Antarctica. Na enkele jaren voorbereidingswerk waren de Gerlache en zijn team klaar voor de grote reis. In de zomer van 1897 voeren ze met hun schip – de Belgica – de haven van Antwerpen uit, op weg naar het laatste onbekende continent. In het Zuidpoolgebied geraakte de Belgica steeds moeilijker vooruit door het dichtvriezende wateroppervlak. Het schip vroom uiteindelijk helemaal vast. Er zat niets anders op dan te overwinteren in het pakij. De beman-

ning overleefde op een dieet van conservenblikken, aangevuld met vers pinguïn- en zeehondenvlees.

Pas in februari 1899 kon het schip zich eindelijk bevrijden en zette de Belgica opnieuw koers naar Antwerpen, waar het op 5 november aankwam. De expeditie had meer dan twee jaar geduurd en de bemanning had een jaar vastgezeten in het ijs.

De tol was zwaar, maar de onvoorziene gebeurtenissen maakten van de trip wel de eerste langlopende wetenschappelijke expeditie op Antarctica. Het leverde de Gerlache achteraf de nodige erkenning op. Heel wat straten in Vlaamse gemeenten werden naar hem vernoemd, net als een zeestraat nabij Antarctica.

Belgische postzegel van 3 BEF en 1,50 BEF met de beeltenis van Adrien de Gerlache. Het Stadsmus Hasselt

De Belgica zat een jaar lang vastgevroren in het ijs. Bibliotheek Hasselt Limburg

LIMBURGER IN DE WERELD

Ingrid Daubechies: groot onderzoeker van kleine deeltjes

De eerste levensjaren van Ingrid Daubechies klinken als een oer-Limburgs verhaal. Ze werd in 1954 geboren in Houthalen in een typisch Limburgs milieu, haar vader was mijnningenieur. Maar ze gedroeg zich wel anders dan andere kleuters: als ze niet kon slapen, telde ze geen schaapjes, ze vermenigvuldigde ze. Al vroeg bleek Ingrid Daubechies heel intelligent. Na enkele maanden in de lagere school mocht ze al een jaar overslaan. Ze studeerde fysica aan de universiteit en haalde een doctoraat in kwantummechanica. Dat is een natuurkundige theorie die zich met het gedrag en de energie van heel kleine deeltjes bezighoudt.

In haar wetenschappelijk onderzoek keek ze naar 'complexe golven', die overal in de natuur voorkomen. Onder meer licht, geluid en straling bestaan uit deze complexe golven. Daubechies ontdekte dat zulke complexe golven uit een patroon van kleinere golven die regelmatig terugkeren, bestaan. Ze noemde die patronen 'wavelets' of 'golfjes'.

Haar ontdekking lijkt misschien heel theoretisch, maar toch heeft ze ons dagelijks leven veranderd. Ook de beelden van onze foto's en films bestaan namelijk uit golven. Door de terugkerende *wavelets* te herkennen, worden die complexe golven eenvoudiger. Dat zorgt ervoor dat ze minder opslagruimte innemen en beter op het beperkte geheugen van een computer passen. Ze zorgen zo eigenlijk voor een vorm van 'beeldcompressie'. Dankzij die ontdekking kan je tegenwoordig dus foto's en films van heel hoge kwaliteit zelfs op je smartphone bekijken. Met wat zin voor overdrijving wordt Ingrid Daubechies daarom weleens de 'grondlegster van de digitale film' genoemd.

Ingrid Daubechies combineerde fysica, wiskunde en ingenieurswetenschappen om tot nieuwe inzichten te komen. Saskia Vanderstichele

LIMBURGER IN DE WERELD

Topdokter Baki Topal

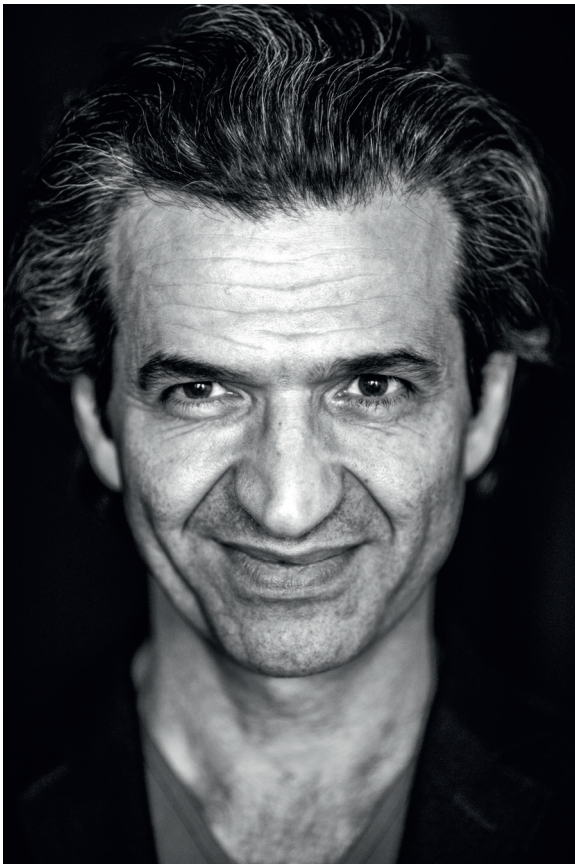

Dokter Baki Topal is een wereldautoriteit op het gebied van aandoeningen aan de lever en de pancreas. Hij werkt in het Universitair Ziekenhuis van Leuven. Hij is geboren in Turkije. Zijn vader kwam in 1965 naar Limburg om in de steenkoolmijn van Heusden-Zolder te werken. In 1970 kwam heel het gezin naar België, ook de toen vijfjarige Baki.

Baki Topal beleefde de typische jeugd van een Turks mijnwerkerskind. Zijn ouders spraken geen Nederlands. Zijn moeder kon zelfs niet lezen of schrijven. Maar Baki was een slimme jongen. Zijn vader wilde niet dat hij in de steenkoolmijnen terecht zou komen en stimuleerde zijn zoon om flink te studeren.

Studeren deed hij, vele jaren lang. Vandaag behandelt Baki Topal zeer gevaarlijke vormen van kanker en voert vaak operaties uit die urenlang duren. Topal krijgt veel waardering van zijn collega's omdat hij bestudeerde op welke manier je best een pancreas reconstrueert nadat hij tegen kanker behandeld is. In 2014 kreeg de dokter daarom van koning Filip het ereteken van Commandeur in de Kroonorde. Ondanks deze erkenning blijft dokter Topal bescheiden. Zelf zegt hij dat dat komt door zijn eenvoudige afkomst.

Baki Topal werd bekend in Vlaanderen in 2015, dankzij zijn optreden in het televisieprogramma 'Topdokters'. In dat programma wilde hij laten zien dat gespecialiseerde chirurgen ook maar gewone mensen zijn en dat de afstand tussen dokter en patiënt niet zo groot hoeft te zijn.

Dokter Baki Topal is een toonaangevend kankerspecialist.

Saskia Vanderstichele